

Gesunda flyktingförläggning

Under 1989 ökade flyktingströmmen till Sverige med 100 % och totalt kom detta år 35 000 människor på flykt från sina hemländer. Minst 15 miljoner människor befinner sig på flykt över hela världen, enligt FN:s uppskattning från 1986. Under hösten kom 1 000 asylsökande flyktingar per vecka. Detta innebar att det blev stor efterfrågan på bostäder för att man skulle kunna ge dessa svårt drabbade medmänniskor en första hjälp i ett främmande land. I början av 1990 kontaktade Siljan-Gesunda AB Invandrarverket och erbjöd sig att hyra ut sin anläggning vid Gesundaberget. Det skrevs ett kontrakt om 212 sängplatser fram till och med den 30 november samma år. Mehrdad Kiani-Nobakht ombads förbereda för flyktingarnas ankomst och blev senare anställd som förläggningsschef. Den 28 april kom de första flyktingarna till Gesunda och redan i mitten av maj var de 212 platserna fullbelagda. 80 personer fick bo på hotellet och de övriga 132 i stugorna. Flyktingarna kom från följande länder: Iran, Somalia, Eritrea, Etiopien, Uganda, Sudan, Rumänien, Tjeckoslovakien samt Ungern. I början av september utökades platserna till 246, och nu kom det även flyktingar från Libanon samt kurder från Iran. I november beslöt man att förlänga avtalet vidare till den 30 november 1991, men antalet platser reducerades till 146. 100 personer förflyttades till andra förläggningar inom den norra regionen.

Aktiviteter

Under 1990 hyrde Invandrarverket en lokal på Sollerön för bl a styrke-träning och innebandy. Från början fanns det ingen långsiktig planering, men från och med januari 1991 är ny personal anställd, och enligt förläggningsschefen är nu aktiviteterna välplanerade och fungerar bra. Bl. a har man fått en positiv kontakt med Mora Ponnyklubb.

Svenskundervisning

Varje flykting måste ha 20 timmars svenskundervisning per vecka och av den tiden ska 4 timmar bestå av samhällsinformation, och den startade i slutet av juli 1990. De barn som är skolmogna får gå i den vanliga grundskolan inom kommunen, och för de barn som är mindre har man förskoleverksamhet i samarbete med dagis på Sollerön.

Svårigheter

Största problemet för Invandrarverket har varit bristen på personal, vilket inneburit en stor press för dem som har arbetat på förläggningen. Först under 1991 stämmer antalet flyktingar bättre överens med antalet personal.

Svårast för flyktingarna är att leva i ovisshet om sin framtid. Dessutom har de en tid bakom sig fylld av smärtsamma minnen. Många är separerade från sina nära och kära, och givetvis befinner sig alla flyktingar i en mycket påfrestande situation, fylld av oro. En svårighet en del av flyktingarna själva uppgav var att de bodde 8 personer i en stuga. Mehrdad Kiani-Nobakht berättade att man nu strävar efter att placera endast 6 personer i varje stuga, och att det tidigare har varit en nödlösning på grund av den stora flyktingströmmen. I år kommer det endast 280-310 asylsökande personer per vecka. En annan svårighet är förläggningens placering så långt ifrån centralorten. Det blir väldigt dyrt att åka fram och tillbaka med bussen, och dessutom saknas det helt någon bussförbindelse kvällstid. Detta innebär att man blir onödigt mycket isolerad på förläggningen i och med att man inte får några direkta naturliga kontakter med den svenska befolkningen. Ett väldigt roligt undantag var den flyktinggala som man hade tillsammans med svenskar under september månad 1990 (se separat artikel).

De som bor i stugor får laga sin egen mat, och som ensamstående får man 76 kronor per dag, vilket skall täcka alla kostnader. Om man bor på hotell måste man äta på restaurangen och får då istället 29 kronor per dag. Observera att detta ska räcka även till kläder och hygienartiklar.

90 % av de flyktingar som kom till Gesunda förra året väntar fortfarande på besked om de ska få stanna kvar i Sverige eller ej. Av övriga 10 % har en del utvisats bl a till Rumänien, Ungern och Tjeckoslovakien. En sjuntonårig flicka från Irak fick besked om utvisning och trots överklagande och protestlistor från flickans skolkamrater och lärare på Strandens skola i Mora fattade man ett nytt beslut om utvisning på tillståndsbyrå i Karlsund. Flickan är nu troligen gömd någonstans i Sverige, ett öde hon i så fall delar med 3 000 andra människor runt om i vårt land. Vi kan dock inte helt säkert veta om hon är utvisad eller ej, eftersom polisen inte har skyldighet att meddela flyktingförläggningen om de verkställer utvisningen efter det att flyktingen har avvikit från förläggningen.

Lekande flyktingbarn. Foto: Lina Isacs

En flyktings väg genom beslutsapparaten

När man kommer till Sverige blir man placerad på någon av slussförläggningarna, vilka är spridda över landet. Regionkontoren ligger i Sundsvall, Göteborg, Flen och Avesta.

1. Under tiden man befinner sig i slussförläggningen undergår man polisförhör. Därefter får man vänta på en plats i någon förläggning, där man kan få kvalificerad hjälp t ex Gesunda. Denna väntan tar ofta 2-3 månader.

2. När man väl kommit till en förläggning som den i Gesunda, får man en personlig kontakt med en handläggare, som skall fungera som en länk mellan flyktingen och våra svenska myndigheter. Handläggaren skall lägga fram flyktingens sak för en tillståndsbyrå (det finns 4 st i Sverige), och där fattar sedan en annan handläggare beslut om huruvida flyktingen får stanna eller ej. Om flyktingen får avslag beviljas han offentligt biträde, vilket han då får. De som hittills har väntat på besked i Gesunda har väntat mellan 2 månader och 1,5 år. Tillståndsbyråerna har nu i år fått mera pengar för att kunna utbilda flera handläggare, och därmed bör också väntetiden kunna förkortas.

3. När flyktingen får uppehållstillstånd börjar man leta efter en kommun som ska ta emot honom eller henne. Nu är det dock möjligt att utbilda sig på t ex en folkhögskola under den tid, då man väntar på en kommunplacering. 15 somalier har under den tid Gesundaförläggningen funnits studerat på Mora Folkhögskola. Detta är väldigt positivt, eftersom man förutom språkkunskaper även får svenska vänner och lär sig mycket om den svenska kulturen. På detta sätt klarar man sig sedan mycket bättre när man väl flyttar till sin svenska hemkommun.

4. När flyktingen får sin kommunplacering måste han/hon acceptera den anvisade kommunen annars lämnas inga ekonomiska bidrag. Invandrarverkets ansvar upphör i och med att flyktingen flyttar till sin nya hemkommun.

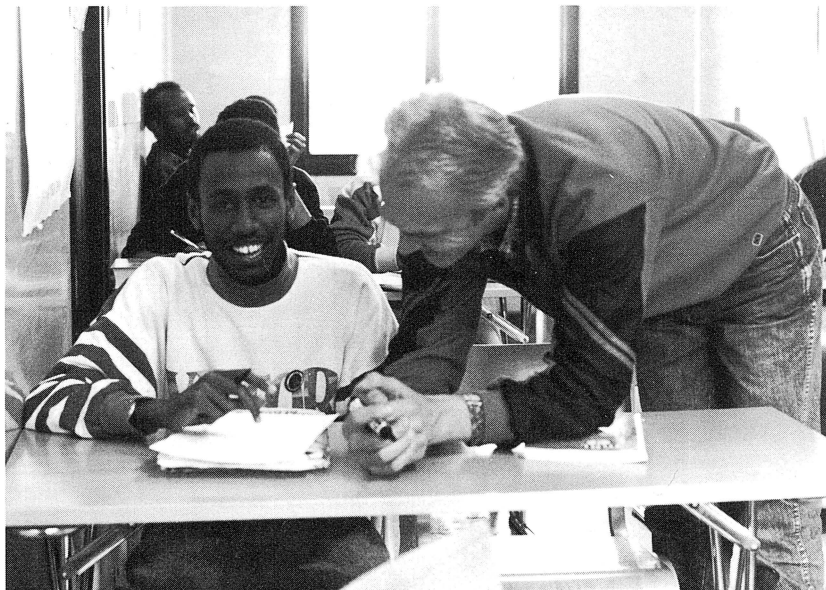
Tilläggs bör att en flykting har sin fulla rätt att själv skaffa bostad och arbete från och med den dag han/hon har uppehållstillstånd, men om de vill ha sitt ekonomiska bidrag skall de vara bosatta där man placerat dem.

Sjukvård

Invandrarverket köper akutsjukvård, som erbjuds av ett privat bolag. Det finns 2 sjuksköterskor, vilka dagligen är på förläggningen. Några timmar per vecka har man besök av en läkare.

"Sjung ut om flyktingarna"

Runt omkring i hela Sverige anordnades det under sommaren och hösten 1990 olika artistgalor mot rasism. Projektet kallades "Sjung ut om flyktingarna" och initiativtagare var Unni Brandeby. I Mora beslöt internationella föreningen tillsammans med flera eldsjälar att göra en lokal variant med artister från trakten. På Gesundaförläggningen blev flyktingarna intresserade och erbjöd sig att laga mat från sina hemländer, om Invandrarverket betalade ingredienserna. Så blev det och 29 september kunde man på Solleröparken njuta av ljuvligt god och spännande mat från bl a Afghanistan, Iran och Somalia. En försiktig uppskattning

Svenskundervisning. Foto: Anders Seifert

säger att vi var 600 på plats som mest, men säkert var det 100 till som passerade Solleröparken under de fyra glädjerika timmar festen varade. Hassan Bah och Kristina Hasselqvist öppnade galan med att slå takten på sina afrikanska trummor. Så tog Janne Bäckman till orda och som eftermiddagens konferencier presenterade han Sollerö skolkör under ledning av Gunnel Trapp. Barnen sjöng visor av Astrid Lindgren och visor om samhörighet och många ögon tårades av den starka känsla av medmänslig samhörighet mellan alla som kommer från jordens alla hörn.

Så sjöng Gesundakören afrikanska sånger om frihet samt sköna "Länge leve livet". Från Gesunda flyktingförläggning dansade en grupp somalier sitt hemlands folkdanser med fart och smittande glädje. Efter detta kom "Soldos Bouzokos", ett inhemskt musikgäng bestående av Johnny och Bitti Jönsson. Erik Andersen, Leif Martén, Kjell Grundtman och Hans Rosdahl. De spelade vacker och medryckande grekisk musik.

Svensk folkdans kunde sedan avnjutas, när folkdansgruppen Ängsklockan tog plats på dansgolvet. Efter den inhemska schottisen trädde ett iranskt dansband upp på scenen, och nu kom dansen bland publiken igång och man fortsatte att dansa så att glädjen stod högt i tak när Graziella Yuste från Argentina sjöng härlig internationell schlagermusik till komp av Hellzephyrs. Därefter fick vi njuta av uppvisningsdans från Afrika av Erika, Hillevi och Daniel till trummande av Hassan Bah och Kristina Hasselqvist. Publiken jublade entusiastiskt. Det ungdomliga popmusikinslaget stod Morapojkarna Putte Kihl och Jonas Nyström för och sist men inte minst fick Janne Bäckman och Hellzephyrs avsluta eftermiddagen vilken varit fylld av äkta glädje och sällsynt värme.

Britt-Marie Meyer